

Рішення
разової спеціалізованої вченої ради
про присудження ступеня доктора філософії

Здобувач ступеня доктора філософії Аліна ОСАДЧА

(власне ім'я, прізвище здобувача)

1993 року народження, громадянка України

(назва держави, громадянином якої є здобувач(ка))

освіта вища: закінчила у 2015 році Одеський національний медичний університет

(найменування закладу вищої освіти)

за спеціальністю стоматологія

(за дипломом)

Заочний аспірант Одеського національного медичного університету Міністерства
охорони здоров'я України

(посада)

(місце основної роботи, підпорядкування, місто)

виконала акредитовану освітньо-наукову програму сертифікат №3621

Разова спеціалізована вчена рада, утворена наказом Одеського національного
медичного університету від «30» жовтня 2025 року № 598-о

(повне найменування закладу вищої освіти) (наукової установи), підпорядкування (у родовому відмінку), місто)

зі змінами (за наявності), внесеними наказом від «___» _____ 20__ року № ____, у складі:

Голова разової спеціалізованої вченої ради:

- Володимир ГОРОХІВСЬКИЙ д.мед.н., професор, завідувач кафедри ортопедичної
стоматології та ортодонтії Одеського національного медичного університету МОЗ України

(власне ім'я, прізвище, науковий ступінь, вчене звання, посада, місце роботи)

Рецензенти:

- Сергій ШПАК к.мед.н., доцент кафедри терапевтичної та дитячої стоматології Одеського
національного медичного університету МОЗ України,

(власне ім'я, прізвище, науковий ступінь, вчене звання, посада, місце роботи)

- Ілона ЦУШКО к.мед.н., доцент кафедри загальної стоматології Одеського національного
медичного університету МОЗ України

(власне ім'я, прізвище, науковий ступінь, вчене звання, посада, місце роботи)

Офіційні опоненти:

- Оксана ГОДОВАНЕЦЬ д.мед.н., професор, проректор закладу вищої освіти з науково-
педагогічної роботи та міжнародних зв'язків, професор кафедри стоматології дитячого віку
Буковинського державного медичного університету

(власне ім'я, прізвище, науковий ступінь, вчене звання, посада, місце роботи)

- Михайло ЛУЧИНСЬКИЙ д.мед.н., професор, завідувач кафедри терапевтичної
стоматології Тернопільського національного медичного університету імені І.Я.Горбачевського

(власне ім'я, прізвище, науковий ступінь, вчене звання, посада, місце роботи)

на засіданні «21» січня 2026 року прийняла рішення про присудження ступеня
доктора філософії з галузі знань I «Охорона здоров'я» II «Стоматологія»

(галузь знань)

Аліні ОСАДЧОЇ

(власне ім'я, прізвище здобувач(ки) у давальному відмінку)

на підставі публічного захисту дисертації «Клініко-експериментальне обґрунтування
профілактики основних стоматологічних захворювань у дітей-спортсменів»

(назва дисертації)

за спеціальністю II(221) «Стоматологія»

(код і найменування спеціальності (спеціальностей), відповідно до Переліку галузей знань і спеціальностей, за якими здійснюється підготовка
здобувачів вищої освіти)

Дисертацію виконано в Одеському національному медичному університеті
Міністерства охорони здоров'я України

(найменування закладу вищої освіти (наукової установи), підпорядкування, місто)

Аліни ОСАДЧОЇ

на підставі публічного захисту дисертації «Клініко-експериментальне обґрунтування профілактики основних стоматологічних захворювань у дітей-спортсменів» за спеціальністю ІІ(221) «Стоматологія»
Дисертацію виконано в Одеському національному медичному університеті Міністерства охорони здоров'я України

Науковий керівник:

Оксана ДЕНЬГА д.мед.н., професор, завідувач кафедри терапевтичної та дитячої стоматології Одеського національного медичного університету МОЗ України

Дисертацію подано у вигляді спеціально підготовленого рукопису. У дисертаційній роботі наведено теоретичне узагальнення і нове вирішення актуального наукового завдання, що полягає у підвищенні ефективності діагностики, профілактики та лікування стоматологічної патології в дітей-спортсменів.

За даними сучасної літератури ведуться інтенсивні дискусії про спортивну стоматологію та потенційну взаємодію між здоров'ям ротової порожнини, загальним станом організму та результативністю спортсменів. Аналіз літературних джерел свідчить про високу поширеність стоматологічних захворювань у юних спортсменів-професіоналів у порівнянні з підлітками аналогічного віку, що займаються аматорським спортом, або не займаються взагалі. Загалом можливі складні двонаправлені взаємодії між спортивними змаганнями та стоматологічною патологією. *

Виявлена тенденція обумовлює підвищену потребу в стоматологічній допомозі у дітей, що займаються спортом вищих досягнень, що й визначило актуальність й мету даного дослідження, яка полягала у підвищенні ефективності лікування та профілактики основних стоматологічних захворювань у дітей-спортсменів шляхом розробки та застосування лікувально-профілактичного комплексу, що містить засоби адаптогенної, імуностимулюючої, антиоксидантної дії, пребіотики, детоксиканти та вітаміни.

Для досягнення поставленої мети і вирішення завдань дисертаційної роботи проведено комплекс експериментальних і клініко-лабораторних досліджень. Робота виконана в 3 етапи.

На першому етапі була проведена оцінка стоматологічного статусу дітей-спортсменів у порівнянні з дітьми аналогічного віку, що не займаються спортом. Для цього були проведені клінічні обстеження 99 дітей віком 13-15 років, поділених на основну групу та групу порівняння. Основну групу склали 51 хлопець, які навчалися у Спеціалізованій школі олімпійського резерву № 59 м. Одеси (діти-футболісти, які є олімпійським резервом футбольного клубу «Чорноморець», м Одеса). Ще 48 хлопців аналогічного віку, учнів школи № 121 м. Одеси, які не займалися спортом вищих досягнень, склали групу порівняння. Були визначені показники інтенсивності та поширеності карієсу зубів, захворювань пародонту, рівень гігієни порожнини рота.

Для проведення молекулярно-генетичних досліджень з метою вивчення асоціації поліморфізму генів, пов'язаних зі спортивною успішністю та ризиком розвитку професійних захворювань у юних спортсменів-футболістів, було відібрано 24 юних футболіста. В них на клітинах букального епітелію була проведена оцінка поліморфізму генів, асоційованих з обміном речовин, та генів, що зумовлюють витривалість.

На другому етапі виконання дисертаційної роботи на підставі отриманих результатів порівняльного обстеження дітей-спортсменів було патогенетично обґрунтовано, розроблено та апробовано в експерименті ЛПК, який передбачає використання біотриту-С, вітамінно-мінерального комплекс «Алфавіт - тінейджер», пробіотика Бактобіс, пектину яблучного та альбуміну яєчного плюс.

Експеримент проведено на 25 білих щурах стадного розведення (самці) з використанням моделі неадекватного харчування. У процесі проведення експерименту для оцінки витривалості щурів застосовували тест поведінкового відчаю за методом Порсолта у модифікації Каркіщенко В.М. із співавторами.

Після закінчення експерименту у щурів досліджували показники крові, печінкові маркери, показники ліпідного обміну та стану системи ПОЛ-АОС. Виділяли щелепи із зубами, у яких проводили підрахунок каріозних порожнин та їх глибину, у щелепах визначали ступінь атрофії альвеолярного відростка. У гомогенаті кісткової тканини пародонту визначали вміст кальцію, активність ЛФ та КФ, активність еластази. За співвідношенням ЛФ/КФ визначали мінералізуючий індекс. У гомогенатах СОПР визначали вміст МДА та активність еластази, каталази, лізоциму, уреаз, розраховували індекс АПІ та ступінь дисбіозу.

На третьому клінічному етапі була проведена оцінка ефективності використання запропонованого ЛПК у дітей-спортсменів. Дослідження були проведені у 51 дитини-спортсмена, які були розподілені на 2 групи: основну (28 осіб) та групу порівняння (23 спортсмена). У групі порівняння була проведена тільки базова терапія, в основній групі додатково до базової терапії було призначено для використання запропонований ЛПК.

На цьому етапі були визначені показники карієсу зубів, захворювань пародонту, гігієни порожнини рота, оптичні показники СОПР. Динаміку змін показників, що вивчаються, фіксували у терміни через 6 місяців після початку дослідження, через 1 та 2 роки.

На підставі проведених експериментальних і клініко-лабораторних досліджень доповнено наукові дані про основні ланки патогенезу синдрому перетренованості та розвитку основних стоматологічних захворювань у дітей-спортсменів та доведено необхідність проведення профілактичних заходів для збереження їх стоматологічного здоров'я.

Доповнено наукові дані про поширеність й інтенсивність основних стоматологічних захворювань у дітей-спортсменів: встановлено високу розповсюдженість та інтенсивність карієсу зубів (що було вищим на 24,4 % та 20 % відповідно у порівнянні з дітьми аналогічного віку, які не займаються спортом); поширеність захворювань пародонту у дітей-спортсменів склала 86,3 % (проти 77,1 % у групі порівняння) з превалюванням в структурі хронічного катарального гінгівіту (74,5 %) на тлі задовільного рівня гігієни порожнини рота (70,6 %).

Показано, що у дітей-спортсменів спостерігається зниження бар'єрного захисту ясен (сильне забарвлення слизової оболонки ясен після обробки розчином Шиллера-Писарева, як в короткохвильовій (460 нм), так і в довгохвильовій (660 нм) області видимого діапазону довжин хвиль) та порушення функціонального стану мікрокапілярного русла пародонта (зменшення кровотоку в капілярах пародонту та їх спазмування під впливом регламентованого жувального навантаження).

В результаті генотипування юних футболістів виявлено поліморфізми I/D гена ACE, R577X гена ACTN3, Gln12Ter гена AMPD та Arg/Gly гена UCP2, які асоційовані з проявом та розвитком витривалості та швидкісно-силових якостей, а також поліморфізми Pro12Ala PPARG, C-634G VEGF, 4b/ 4a eNOS, Val158Met COMT, що контролюють метаболічні процеси, адаптацію до аеробних навантажень, когнітивні

здібності, обумовлюють ризик виникнення патології, через що можуть використовуватися як прогностичні фактори виникнення стоматологічних захворювань.

Вперше за результатами експериментальних досліджень встановлено, що не раціональне харчування на тлі надмірного фізичного навантаження індукує розвиток каріозного процесу та резорбцію кісткової тканини альвеолярного відростка у щурів (за рахунок активації кислої фосфатази та еластази), стимулює розвиток запалення, зниження антимікробного захисту, підвищення мікробної контамінації в яснах щурів (про що свідчить підвищення активності еластази, уреазі на фоні зниження активності лізоциму), призводить до руйнування гепатоцитів та порушення їх функції (підвищення органного індексу печінки) та зниження імунологічної реактивності (зменшення кількості лейкоцитів за рахунок паличкоядерних нейтрофілів).

Для профілактики та лікування основних стоматологічних захворювань у дітей-спортсменів патогенетично обґрунтовано складові та запропоновано для використання комплекс засобів, що містить препарати адаптогенної, імуностимулюючої, антиоксидантної дії, пребіотики, детоксиканти та вітаміни.

Вперше в експерименті в умовах нераціонального харчування та надмірного фізичного навантаження доведено високу ефективність запропонованого лікувально-профілактичного комплексу, про що свідчить гальмування каріозного процесу та резорбції альвеолярної кістки щурів, підвищення антимікробного захисту, нормалізація системи ПОЛ-АОС, зменшення ступеня дисбіозу, пригнічення запальних процесів у всіх досліджених біотопах щурів.

Встановлено гепатопротекторну та антиоксидантну дію лікувальнопрофілактичного комплексу (про що свідчить корекція «печінкових» маркерів, зниження органного індексу печінки та інтенсивність перекисних процесів), а також його імуностимулюючі властивості (що підтверджується показниками лейкоцитарної формули щурів).

Доведено, що регулярне застосування лікувально-профілактичного комплексу у експериментальних тварин на тлі неадекватного харчування нормалізує показники витривалості щурів за результатами тесту плавання з навантаженням.

В клініці доведено високу карієспрофілактичну ефективність лікувально-профілактичного комплексу, що підтверджується зниженням інтенсивності каріозного процесу у дітей-спортсменів (карієспрофілактичний ефект через 2 роки спостереження склав 46,6 %).

Показано, що використання лікувально-профілактичного комплексу у віддалені терміни спостереження дозволило зменшити поширеність захворювань пародонту (на 38,6 %), збільшити кількість дітей-спортсменів з інтактним пародонтом (в 3 рази), зменшити кількість дітей з хронічним катаральним гінгівітом (на 28,6 %) на тлі значного покращення гігієнічного рівня порожнини рота, що дозволило отримати протизапальну ефективність запропонованого комплексу через 6 місяців – 27,6 %, через 2 роки – 39,6 %.

Встановлено, що під впливом запропонованого лікувальнопрофілактичного комплексу спостерігається покращення стану мікроциркуляторного русла пародонту та зменшення в ньому інтенсивності запального процесу.

Здобувач має 9 статей (шість з них у наукових фахових виданнях України, віднесених до категорії «Б», три в журналах, що індексуються у Web of Science) за темою дисертації:

1. Деньга ОВ, Осадча АО, Макаренко ОА, Бабеня ГО, Горохівський ВН, Шнайдер СА. Експериментальна оцінка ефективності використання комплексу засобів, розробленого для профілактики основних стоматологічних

9. Осадча А. Вплив лікувально-профілактичного комплексу на оптичні показники стану пародонта у дітей-спортсменів. *XV International Scientific and Practical Conference «The main directions of the development of scientific research»*. Helsinki, Finland, April 18-21, 2023: 237-239. ISBN – 979-8-88955-326-7 DOI – 10.46299/ISG.2023.1.15.

У дискусії взяли участь (голова, рецензенти, офіційні опоненти, інші присутні) та висловили

зауваження: всі присутні задали запитання, зауважень ні в кого не було.

Результати відкритого голосування:

«За» 5 членів ради,

«Проти» ни має членів ради.

На підставі результатів відкритого голосування разова спеціалізована вчена рада присуджує:

Аліні ОСАДЧОЇ

ступінь/ступеня доктора філософії з галузі знань I (22) «Охорона здоров'я»

за спеціальністю II (221) «Стоматологія»

(відповідно до Переліку галузей знань і спеціальностей, за якими здійснюється підготовка здобувачів вищої освіти)

Відеозапис трансляції захисту дисертації додається.

Окрема думка члена разової ради

Голова разової спеціалізованої вченої ради ВГ

Володимир ГОРОХІВСЬКИЙ

